

Структура и застаряване на населението

*Данни, извлечени през август 2020 г.
Планирана актуализация на статията: ноември 2021 г.*

В настоящата статия се разглежда въздействието на застаряването на населението в [Европейския съюз \(ЕС\)](#), което вероятно ще бъде от голямо значение през следващите десетилетия. Трайно ниската [раждаемост](#) и по-високата [очаквана продължителност на живота](#) променят формата на [възрастовата пирамида](#) в [ЕС-27](#); най-важната промяна вероятно ще бъде отчетливият преход към структура на много по-възрастно население, която вече е очевидна в няколко държави членки от ЕС-27.

В резултат на това делът на лицата в трудоспособна възраст в ЕС-27 намалява, а относителният брой на пенсионерите се увеличава. През следващите десетилетия делът на възрастните хора в общото население ще се увеличи значително. Това от своя страна ще доведе до увеличаване на тежестта за лицата в трудоспособна възраст, които трябва да осигуряват средства за социалните разходи за редица услуги, свързани със застаряващото население.

Делът на възрастните хора продължава да нараства

Населението на ЕС-27 към 1 януари 2019 г. по оценки е 446,8 милиона. Младите хора (от 0 до 14 години) съставляват 15,2 % от населението на ЕС-27 (вж. таблица 1), а лицата, намиращи се в трудоспособна възраст (15—64 години) — 64,6 %. Делът на възрастните хора (на възраст 65 или повече години) е 20,3 % (увеличение с 0,3 процентни пункта в сравнение с предната година и увеличение с 2,9 процентни пункта в сравнение с 10 години по-рано).

Сред държавите членки от ЕС-27 най-големите дялове на младите хора в общото население през 2019 г. са отчетени в Ирландия (20,5 %), Франция (18,0 %) и Швеция (17,8 %), а най-малките дялове — в Италия (13,2 %), Германия (13,6 %), Малта и Португалия (по 13,7 %). Най-големите дялове на лицата на възраст 65 или повече години в общото население са отчетени в Италия (22,8 %), Гърция (22,0 %), Португалия и Финландия (по 21,8 %), а най-малките дялове — в Ирландия (14,1 %) и Люксембург (14,4 %).

<image zoom="100">

Population age structure by major age groups, 2009 and 2019
(% of the total population)

	0-14 years old		15-64 years old		65 years old or over	
	2009	2019	2009	2019	2009	2019
EU-27 (*)	15.4	15.2	67.0	64.6	17.4	20.3
Bulgaria (*)	15.9	15.8	66.0	64.2	17.1	19.9
Bulgaria	13.1	14.4	68.9	64.3	18.0	21.3
Czechia	14.2	15.9	71.0	64.6	14.9	19.6
Denmark	18.3	16.5	65.9	63.9	15.9	19.6
Germany (*)	13.6	13.6	66.0	64.9	20.4	21.5
Estonia (*)	14.9	16.4	67.6	63.8	17.4	19.8
Ireland	20.6	20.5	66.5	64.4	10.9	14.1
Greece	14.6	14.3	66.6	63.6	18.8	22.9
Spain	14.8	14.8	66.0	65.8	19.2	19.4
France (*)	13.5	13.0	64.9	61.9	19.5	20.1
Croatia	15.4	14.4	66.7	65.0	17.9	20.6
Italy	14.1	13.2	65.6	64.1	20.3	22.9
Cyprus	17.7	16.1	69.9	67.8	12.5	16.1
Latvia	14.1	15.9	66.2	63.9	17.8	20.3
Lithuania	15.1	15.1	67.8	65.1	17.2	19.8
Luxembourg (*)	18.0	16.1	66.1	63.6	14.9	14.4
Hungary (*)	14.9	14.5	68.8	66.0	16.4	19.3
Malta	15.8	13.7	70.1	67.6	14.2	16.7
Netherlands	17.7	15.9	67.3	64.9	15.9	19.2
Austria	15.1	14.4	67.5	65.7	17.4	18.8
Poland (*)	15.3	15.4	71.1	67.0	13.5	17.7
Portugal	15.4	13.7	66.5	64.4	18.0	21.8
Romania	15.8	15.7	68.1	65.8	16.1	18.5
Slovenia (*)	14.0	15.1	69.7	65.2	16.4	19.8
Slovakia	15.6	15.7	72.1	68.2	12.2	16.0
Finland	16.7	16.9	66.5	62.2	16.7	21.8
Sweden	15.7	17.8	65.6	63.3	17.8	19.9
United Kingdom	17.7	17.9	66.2	63.7	15.1	18.4
Iceland	20.8	19.9	67.5	66.8	11.6	14.2
Liechtenstein	16.4	14.7	70.7	67.3	12.9	17.9
Norway	19.0	17.5	66.3	65.2	14.7	17.2
Switzerland (*)	15.3	15.9	68.1	65.5	16.6	18.5
Montenegro	19.5	18.9	67.4	67.0	12.9	15.2
North Macedonia	18.1	16.4	70.4	66.6	11.5	14.1
Albania	23.3	17.2	66.3	61.7	10.4	14.1
Serbia (*)	15.3	14.3	67.6	65.2	17.1	20.4
Turkey	26.3	23.4	66.9	67.8	6.8	8.8

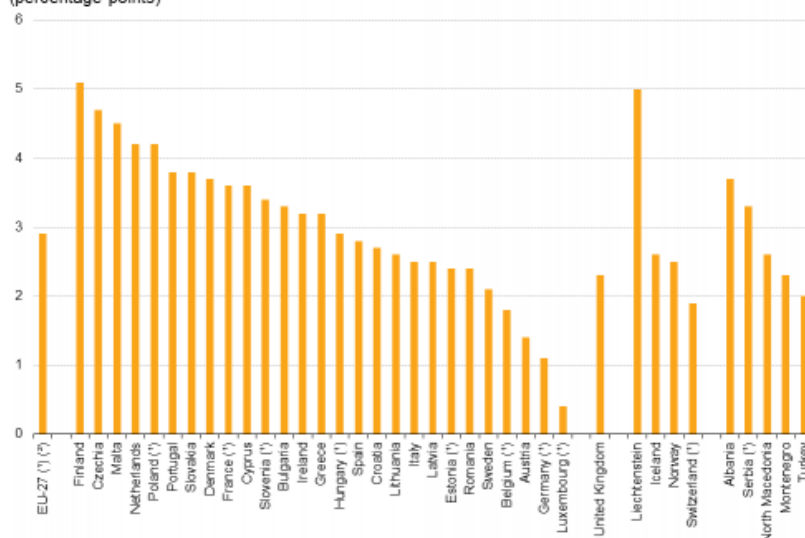
(*) Break in time series in various years between 2009 and 2019.
Source: Eurostat (online data code: demo_pjanind)

eurostat

Таблица 1: Структура на населението по основни възрастови групи, 2009 г. и 2019 г. (% от общото население) Източник: Евростат (demo_pjanind)

Структурата на населението на Обединеното кралство, както и на държавите от ЕАСТ и държавите кандидатки е подобна на наблюдаваната като цяло в ЕС-27, като основните изключения са Исландия и Турция (в които структурата на населението е сходна с тази на Ирландия): в тези две държави делът на най-младата възрастова група е голям (съответно 19,0 % и 23,4 %) а лицата на възраст 65 и повече години имат сравнително малък дял от общото население (съответно 14,2 % и 8,8 %). В Албания и Северна Македония също има относително малък дял на хората на възраст 65 и повече години (по 14,1 %). Независимо от това тенденцията на застаряване на населението се наблюдава и в тези държави (вж. фигура 1).

Increase in the share of the population aged 65 years or over
between 2009 and 2019
(percentage points)

(*) Break in time series in various years between 2009 and 2019.

(*) Provisional.

Source: Eurostat (online data code: demo_pjanind)

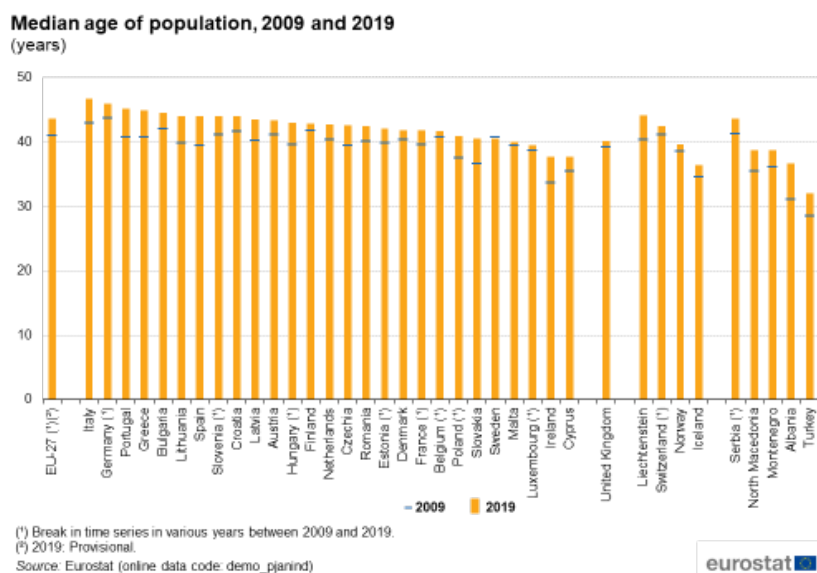
eurostat

Фигура 1: Увеличение на дела на населението на възраст 65 или повече години в периода 2009—2019 г. (процентни пункта) Източник: Евростат (demo_pjanind)

Италия — държавата с най-висока медианна възраст на населението

Медианната възраст на населението в ЕС-27 нараства и към 1 януари 2019 г. е 43,7 години (вж. фигура 2). Това означава, че половината от населението на ЕС-27 е по-възрастно от 43,7 години, а другата половина — по-младо. Медианната възраст в държавите членки от ЕС-27 варира между 37,7 години в Ирландия и Кипър и 46,7 години в Италия, което потвърждава структурите на сравнително по-младо и сравнително по-старо население във всяка от тези държави членки. Медианната възраст, отчетена в държавите от ЕАСТ и държавите кандидатки през 2019 г., е по-ниска от тази в ЕС-27, с изключение на Лихтенщайн (44,2 години) и Сърбия (43,7 години — равна на тази в ЕС-27).

<image zoom="100">

Фигура 2: Медианна възраст на населението, 2009—2019 г. (години) Източник: Евростат (demo_pjanind)

Медианната възраст в ЕС-27 се е увеличила с 2,7 години (средно с 0,3 години годишно) между 2009 и 2019 г. — от 41,0 години на 43,7 години. Тя се увеличава във всички държави членки от ЕС-27 — с 4,0 или повече години в Испания, Португалия, Литва, Гърция, Ирландия и Словакия, с изключение на Швеция, където намалява (от 40,7 години през 2009 г. на 40,5 години през 2019 г.). В Албания е отбелязано най-голямото увеличение на медианната възраст през последните 10 години — с 5,6 години, от 31,1 години през 2009 г. на 36,7 години през 2019 г. (вж. фигура 2).

На всяко лице на възраст 65 или повече години се падат малко над три лица в трудоспособна възраст

Могат да се използват коефициенти на възрастова зависимост за проучване на нивото на подкрепа, което населението в трудоспособна възраст предоставя на по-младите и/или по-възрастните лица; тези коефициенти се изразяват в относителния размер на по-младото и/или по-възрастното население спрямо населението в трудоспособна възраст. Към 1 януари 2019 г. **коефициентът на възрастова зависимост** за ЕС-27 е 31,4 % (вж. таблица 2); така на малко повече от три лица в трудоспособна възраст се пада едно лице на възраст 65 или повече години. Коефициентът на възрастова зависимост варира в държавите членки от ЕС-27, като най-ниски стойности са отчетени в Люксембург (20,7 %) и Ирландия (и 21,6 %), което означава почти пет лица в трудоспособна възраст на всяко лице на възраст 65 или повече години, а най-високи стойности отчитат Италия (35,7 %), Финландия (35,1 %) и Гърция (34,6 %) — по-малко от три лица в трудоспособна възраст на всяко лице на възраст 65 или повече години.

<image zoom="100">

Population age structure indicators, 1 January 2019
(%)

	Young-age dependency ratio	OIS-age dependency ratio	Total age dependency ratio	Share of population aged 65 or over
EU-27	23.5	31.4	54.9	5.8
Belgium	26.4	29.5	55.8	5.6
Bulgaria	22.3	33.2	55.5	4.8
Czechia	24.6	30.4	55.0	4.1
Denmark	25.9	30.6	56.4	4.5
Germany	21.0	33.2	54.2	6.5
Estonia	26.7	31.0	56.7	5.6
Ireland	31.4	21.6	53.0	3.3
Greece	22.5	34.6	57.2	7.1
Spain	22.4	29.5	51.9	6.1
France	29.0	32.5	61.5	6.1
Croatia	22.2	31.6	53.8	5.3
Italy	20.6	35.7	56.3	7.2
Cyprus	23.8	23.8	47.6	3.7
Latvia	24.9	31.7	56.6	5.6
Lithuania	23.2	30.4	53.5	5.8
Luxembourg	23.1	20.7	43.8	4.0
Hungary	22.0	29.3	51.3	4.4
Malta	20.2	27.6	47.8	4.2
Netherlands	24.4	29.5	53.9	4.6
Austria	21.6	28.2	49.9	5.0
Poland	22.9	26.4	49.3	4.4
Portugal	21.2	33.9	55.1	6.4
Romania	23.8	28.1	52.0	4.7
Slovenia	23.2	30.5	53.7	5.3
Slovakia	23.1	23.5	46.6	3.3
Finland	26.7	35.1	60.8	5.5
Sweden	28.5	31.9	60.5	5.1
United Kingdom	28.1	28.9	57.1	5.0
Iceland	28.4	21.3	49.7	3.5
Liechtenstein	21.9	26.5	48.4	3.8
Norway	26.9	26.4	53.4	4.2
Switzerland	22.6	27.6	50.3	5.2
Montenegro	26.9	22.7	49.5	3.3
North Macedonia	23.5	20.2	43.7	2.5
Albania	26.1	20.6	46.6	2.7
Serbia	21.9	31.3	53.2	4.6
Turkey	34.5	12.9	47.4	1.8

Note: Provisional data
The age-dependency ratios are given by the number of young and elderly people at an age when both groups are generally economically inactive (i.e. under 15 years of age and aged 65 and over), compared to the number of people of working age (i.e. 15-64 years old).
Source: Eurostat (online data code: demo_pjanind)

eurostat

Таблица 2: Показатели за възрастовата структура на населението, 1 януари 2019 г. (%)
Източник: Евростат (demo_pjanind)

При обединяването на коефициентите на възрастова зависимост при **младите хора** и при възрастните хора се получава **общият коефициент на възрастова зависимост** (изчислен като коефициент на зависимите хора, млади и стари, спрямо населението, което се счита, че е в трудоспособна възраст, т.е. на възраст между 15 и 64 години). През 2019 г. този коефициент в ЕС-27 е 54,9 %, което показва, че на всяко лице на издръжка се падат приблизително две лица в трудоспособна възраст. През 2019 г. най-ниският общ коефициент на възрастова зависимост сред държавите членки от ЕС-27 е наблюдаван в Люксембург (43,8 %), а най-високият — във Франция (61,5 %).

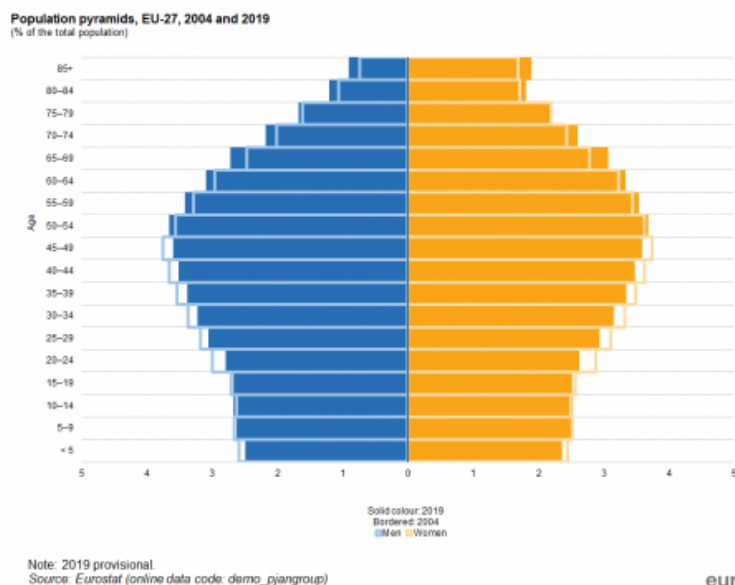
Като цяло за ЕС-27 се наблюдава тенденция на увеличаване на коефициента на възрастова зависимост и на общия коефициент на зависимост. Коефициентът на възрастова зависимост е нараснал с 5,4 процентни пункта през последното десетилетие (от 26,0 % през 2009 г. на 31,4 % през 2019 г.), докато общият коефициент на зависимост е нараснал с 5,9 процентни пункта през същия период (от 49,0 % през 2009 г. на 54,9 % през 2019 г.).

Минали и бъдещи тенденции в ЕС-27 на застаряване на населението

Застаряването на населението в Европа е дългосрочна тенденция, започнала преди няколко десетилетия. Тя е видима при трансформациите на възрастовата структура на населението и се изразява в нарастващ дял на възрастните хора, съчетан с намаляващ дял на хората в трудоспособна възраст в общото население.

Пирамидите на населението (вж. фигури 3 и 4) показват разпределението на населението по пол и петгодишни възрастови групи. Всеки стълб отговаря на дела на съответния пол и възрастова група в общото население (общо мъже и жени). Към 1 януари 2019 г. пирамидата на населението в ЕС-27 е с тясна основа и ромбоидна форма поради кохортите на родените по време на „бейби бума“ в резултат на високите нива на раждаемост в няколко европейски държави в периода след Втората световна война (известен като „бейби бум“). Тези родени през „бейби бума“ хора вече увеличават населението в пенсионна възраст, както се вижда от сравнението с пирамидата на населението от 2004 г. Разширението в резултат на „бейби бума“ се движи нагоре по пирамидата на населението, поради което частта на населението в трудоспособна възраст и основата стават по-тесни — както е видно от фигура 3.

<image zoom="100">

Фигура 3: Пирамиди на населението, ЕС-27, 2004 г. и 2019 г. (% от общото население)
Източник: Евростат (demo_rjangroup)

Делът на населението на възраст 65 и повече години нараства във всички държави членки от ЕС-27, държави от ЕАСТ и държави кандидатки, както и в Обединеното кралство. Увеличението през последното десетилетие варира от 5,1 процентни пункта във Финландия, 4,7 процентни пункта в Чехия и 4,5 процентни пункта в Малта до 1,1 процентни пункта в Германия и 0,4 процентни пункта в Люксембург. През последното десетилетие (2009—2019 г.) се наблюдава увеличение от 2,9 процентни пункта за ЕС-27 като цяло (вж. фигура 1). От друга страна, делът на населението на възраст под 15 години в населението на ЕС-27 намалява с 0,2 процентни пункта (вж. таблица 1).

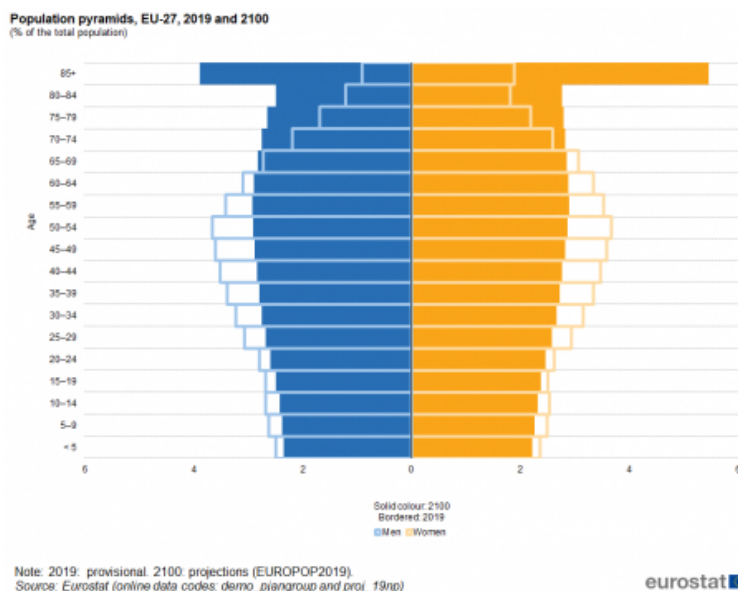
Нарастването на относителния дял на по-възрастните хора може да се обясни с увеличаването на дълголетие, което се наблюдава от няколко десетилетия поради нарастването на очакваната продължителност на живота (вж. [статистика за смъртността и очакваната продължителност на живота](#)); това развитие често се нарича „стареене на върха“ на пирамидата на населението.

От друга страна, трайно ниските нива на [раждаемостта](#) в продължение на много години допринасят за застаряването на населението, като по-малкият брой раждания води до намаляване на дела на младите хора в общото население (вж. [статистика за раждаемостта](#)). Този процес е известен като „стареене в основата“ на пирамидата на населението и може да се наблюдава в стесняващата се основа на пирамидите на населението на ЕС-27 между 2004 и 2019 г.

Най-новите [прогнози](#) на [Евростат](#) за населението, които обхващат периода от 2019 г. до 2100 г., целят да се установят бъдещите тенденции на застаряване на населението. Според прогнозите населението на ЕС-27 ще достигне най-високата си стойност от 449,3 млн. около 2026 г. и след това да започне постепенно да намалява, като достигне 416,1 млн. до 2100 г.

Сравнението на възрастовите пирамиди за 2019 г. и 2100 г. (вж. фигура 4) показва, че се очаква населението на ЕС-27 да продължи да застарява. През следващите десетилетия броят на възрастните хора ще се увеличи значително. До 2100 г. пирамидата ще придобие по-скоро формата на блок със значително стеснение в средата (във възрастовата група около 45—54 години).

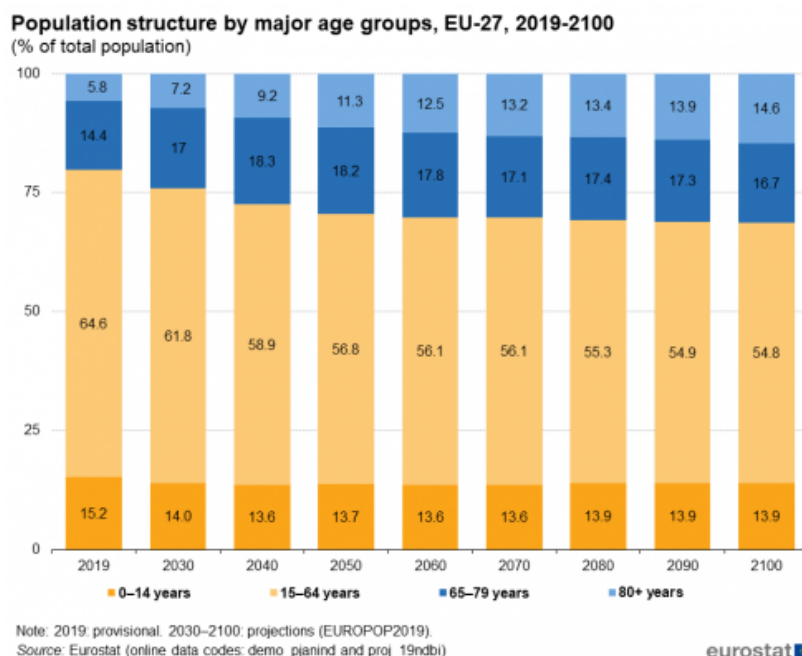
<image zoom="100">

Фигура 4: Пирамиди на населението, ЕС-27, 2019 г. и 2100 г. (% от общото население)
Източник: Евростат (demo_rjangroup) и (proj_18np)

Друг аспект на застаряването на населението е прогресивното остаряване на по-възрастното население, като относителната значимост на много старите хора се увеличава с по-бързи темпове от който и да е друг възрастов сегмент на населението на ЕС-27. Очаква се между 2019 и 2100 г. делът на лицата на възраст 80 или повече години в населението на ЕС-27 да нарасне два пъти и половина — от 5,8 % на 14,6 % (вж. фигура 5).

<image zoom="100">

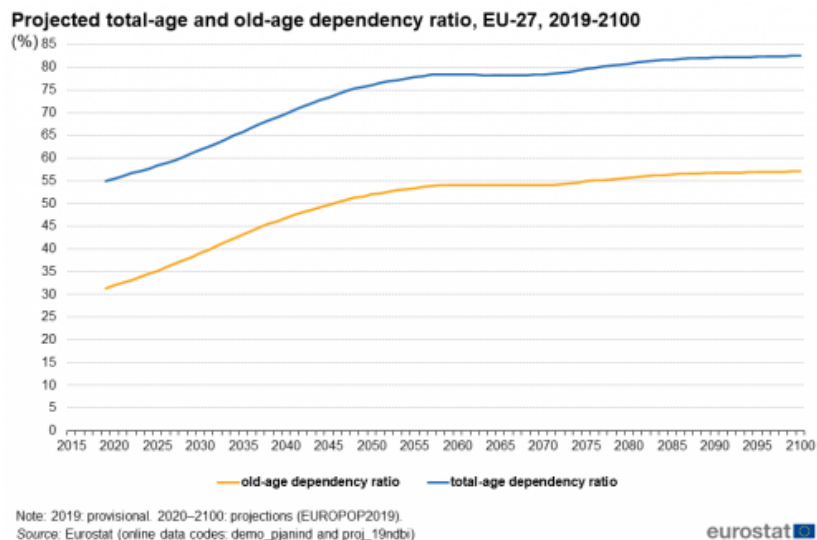

Фигура 5: Структура на населението по основни възрастови групи, ЕС-27, 2019—2100 г. (% от общото население) Източник: Евростат (demo_pjanind) и (proj_18ndbi)

През периода от 2019 г. до 2100 г. се очаква делът на населението в трудоспособна възраст да спада, докато възрастните хора вероятно ще представляват все по-голям дял от общото население: до 2100 г. хората на възраст 65 или повече години ще съставляват 31,3 % от населението на ЕС-27 спрямо 20,2 %

през 2019 г. В резултат на движението на населението между възрастовите групи се очаква коефициентът на възрастова зависимост в ЕС-27 почти да се удвои — от 31,4 % през 2019 г. на 57,1 % до 2100 г., а общият коефициент на възрастова зависимост да нарасне от 54,9 % през 2019 г. на 82,6 % до 2100 г. (вж. фигура 6). Очаква се медианната възраст да се увеличи с 5,1 години — от 43,7 години през 2019 г. на 48,8 години през 2100 г.

<image zoom="100">

Фигура 6: Прогнозен общ коефициент на зависимост и коефициент на възрастова зависимост, ЕС-27, 2019—2100 г. (%) Източник: Евростат (demo_pjanind) и (proj_18ndbi)

Изходни данни за таблиците и графиките

- [Population structure and ageing: tables and figures](#) (Структура и застаряване на населението: таблици и фигури) (на английски)

Източници на данни

От 1 януари всяка година Евростат събира данни от държавите — членки на ЕС, и от други държави, участващи в събирането на демографски данни за населението. Препоръчителното определение е „обичайно пребиваващо население“ и представлява броят на жителите на дадена област към 1 януари съответната година (или в някои случаи към 31 декември предходната година). В съответствие с международните препоръки на Организацията на обединените нации определянето на „обичайно местопребиваване“ се основава на 12-месечен референтен период, с други думи включените в него лица следва да са живели на обичайното си местопребиваване за непрекъснат период от най-малко 12 месеца преди референтната дата или да са пристигнали на обичайното си местопребиваване през 12-те месеца преди референтната дата с намерението да останат там най-малко една година. Държавите обаче могат да докладват на Евростат данни за населението въз основа на данните от последното преброяване, коригирани с компонентите на промяната на населението, които са изготвени след последното преброяване, или с данните за населението, които се основават на регистрираното/законно пребиваващото население.

През 2011 г. е проведено преброяване на населението и на жилищния фонд във всички държави — членки на ЕС, държавите от ЕАСТ и държавите — кандидатки за членство в ЕС. Обичайна практика е държавите да преразглеждат годишните си оценки за населението, след като бъдат налице резултатите от преброяването на населението и жилищния фонд. Оценка за населението, които се основават се на резултатите от преброяването, могат да доведат до прекъсвания в динамичните редове за размера и структурата на населението.

Евростат предоставя информация за широк спектър от демографски данни. Данните за населението включват разбивка по няколко характеристики, като например възраст, пол, семейно положение и завършена образователна степен.

Евростат изготвя прогнози за населението на национално равнище на всеки три години. Тези прогнози представляват сценарии, които имат за цел да предоставят информация за вероятния размер и възрастова структура на населението в бъдеще въз основа на допускания за бъдещите тенденции в раждаемостта, очакваната продължителност на живота и [миграцията](#).

Контекст

[Прогнозите за населението](#) на Евростат се използват от [Европейската комисия](#) за анализ на вероятното въздействие на застаряването на населението върху публичните разходи. Увеличените социални разходи, които са свързани със застаряването на населението и са под формата на пенсии, здравеопазване и институционални или частни (здравни) грижи, вероятно ще доведат до по-голяма тежест за населението в трудоспособна възраст.

В редица важни политики, особено в социалната и икономическата сфера, се използват демографски данни за планиране на действия и програми за мониторинг и оценка — например застаряването на населението и вероятните последици от това за устойчивостта на публичните финанси и социалното подпомагане или икономическото и социалното въздействие на демографските промени.

Други статии

- [Fertility statistics](#) (на английски език)
- [Mortality and life expectancy statistics](#) (на английски език)
- [Population and population change statistics](#) (на английски език)
- [Population statistics at regional level](#) (на английски език)

Таблицы

- [Population \(t_demo_pop\)](#) (на английски)
- [Population projections \(t_proj\)](#) (на английски)

База данни

- [Population \(demo_pop\)](#) (на английски език)
- [Population projections \(proj\)](#), вж. (на английски):

EURPOP2019 - Population projections at national level (2019-2100) (proj_19n)

Тематичен раздел

- [Население \(Демография, миграция и прогнози\)](#) (на английски език)

Публикации

- [Всички публикации за населението \(демография, миграция и прогнози\)](#) (на английски)
- [Ageing Europe](#) (публикация в електронен формат — на английски)

Методология

- [Population projections](#) (ESMS metadata file — proj_esms) (на английски език)
- [Fertility](#) (ESMS metadata file — demo_fer_esms) (на английски език)
- [Mortality](#) (ESMS metadata file — demo_mor_esms) (на английски език)
- [Marriages and divorces](#) (ESMS metadata file — demo_nup_esms) (на английски език)
- [Population](#) (ESMS metadata file — demo_pop_esms) (на английски език)

Връзки към външни уебсайтове

- [Доклад за застаряването \(2018 г.\)](#) (на английски език)